

Onze handtekening onder het landschap

ELAN Zuidoost-Friesland
Agrarisch Natuurbeheer
Commissieweg 15,
9244 GB in Beetsterzwaag

T: 0512-383800
E: info@elan-zofriesland.nl
W: www.elan-zofriesland.nl

Beheerpakket ANLb 2016

9. Poel en Klein historisch water

Beschrijving

Poelen zijn natuurlijke of gegraven laagtes, gemaakt om over water voor vee te kunnen beschikken. Andere al dan niet gegraven kleine wateren met een historische betekenis zijn bijvoorbeeld voorraadbassins voor bluswater, visvijvers, schapenwasplaatsen, pingoruïnes en veenputten. Vaak vervulden poelen meerdere functies. De mens heeft altijd water nodig gehad en daarvoor zijn zowel bestaande natuurlijke wateren als zelf gegraven laagtes gebruikt. Ook uit de middeleeuwen zijn putten en kuilen bekend. Tot op de dag van vandaag worden poelen gegraven en gebruikt.

Poelen en kleine wateren in het landschap kunnen dus al eeuwen oud zijn, alhoewel sommige van zeer recente datum zijn, denk aan nieuw gegraven amfibieënpoele. Het beheertype poel en klein historisch water is te vinden in heel Nederland. Er zijn diverse vormen bekend. In het waterrijke West- Nederland dienden de sloten veelal als veedrinkplek en waren poelen dan ook minder noodzakelijk. In dit gebied vinden we de veen/putten die door het kleinschalig afgraven van veen zijn ontstaan. Als drinkplaats voor vee zijn poelen daar te vinden waar ander drinkwater niet voorhanden was. Vooral in Oost- en Zuid-Nederland zijn poelen veel voorkomende landschapselementen.

In de kustgebieden zijn poelen aangelegd om in zoet water te voorzien in een zilte omgeving. Deze poelen werden dan in een kunstmatige verhoging gegraven. Dit zijn de zogenaamde hollestelles. Deze zijn vooral in Zeeland te vinden en liggen vaak buitendijks. Wateren die als bluswater dienden zijn veel nabij boerderijen en nederzettingen te vinden. Visvijvers komen vooral veel in Brabant en Zuid-Limburg voor. Het is belangrijk de historische contouren/vormen te behouden, zeker bij de visvijvers. In de Fryske Walden vormen de vele dobben (poelen en pingoruïnes) een kenmerkend onderdeel van het gebied. Het betreft voor een groot deel pingoruïnes die gedurende de ijstijd zijn gevormd. Pingo's zijn (waterhoudende) ondiepe kommen omgeven door een ringwal. Sommige hebben nog een ringwal. Op de aarden ringwal rond deze pingoruïnes worden vaak prehistorische bewoningssporen aangetroffen.

Openheid rondom (een deel van) de poel kan de zichtbaarheid en beleefbaarheid vergroten en is van belang om een goed voortplantingsbiotoop voor amfibieën te behouden. In het verleden was zeker bij veedrinkpoele het element bereikbaar voor vee en dus in ieder geval deels onbegroeid. Vaak stonden er wel enkele bomen bij een poel voor schaduw voor de

Onze handtekening onder het landschap

ELAN Zuidoost-Friesland Agrarisch Natuurbeheer

Commissieweg 15,
9244 GB in Beetsterzwaag

T: 0512-383800

E: info@elan-zofriesland.nl

W: www.elan-zofriesland.nl

dieren en tegen verdamping. Soms kennen poelen gemetselde randen, zoals uit Zuid-Limburg bekend is. Poelen en de aangrenzende landbiotoop zijn van groot belang als leefgebied voor onder andere amfibieën zoals de knoflookpad en de kamsalamander en libellen zoals de gevlekte witsnuitlibel.

Poelen zijn in de Noardlike Fryske Walden en Zuidoost-Friesland belangrijk voor broedvogels en vleermuizen, omdat prooi-insecten een levensfase in het water hebben, bijv. libellen en muggen, vegetatierijke oevers prooi-insecten en zaden leveren en het open water drink- en wasgelegenheid biedt. Ze vormen dus met name voedselgebied voor zowel broedvogels als vleermuizen.

Afbakening

- Zowel een poel als een klein historisch water is doorgaans een geïsoleerd stilstaand water dat gevoed wordt door grond- en/of regenwater. Een poel mag in verbinding staan met sloten of greppels wanneer sprake is van een natuurlijke eenheid die vrij afwatert. Veenputten mogen in verbinding staan met het slotenstelsel in het gebied.
- Vijvers die een onderdeel zijn van een park- of tuinaanleg vallen niet onder dit pakket, maar onder het pakket Historische tuin.
- Wateren die onder N06.05 (zuur ven of Hoogveenven) of N06.06 (zwakgebufferd ven) vallen horen niet tot dit pakket.
- Sloten behoren niet tot dit pakket.

Beheereisen (zie lijst beheeractiviteiten in koppeltabel)

- Pakketten a t/m i*: Minimaal 5% tot maximaal 35% van het leefgebied onder beheer is jaarlijks geschoond en/of gemaaid [23]
- Pakketten a t/m i*: Snoeiafval is verwijderd of op rillen gelegd in het element en/of maaiafval is verwijderd [24]

Aanvullende beheervoorschriften

- Minimaal de helft van het natte oppervlakte van de poel bestaat in de periode 15 maart tot 15 juni uit open water. Voor behoud van voldoende open water wordt het element periodiek opgeschoond. Een incidentele droogval is toegestaan in de periode 15 juni tot 15 november.
- Vertrapping van de oevers bij het gebruik van het element als veedrinkpoel wordt voorkomen. Bij het gebruik als veedrinkpoel is minimaal de helft van de oeverlengte uitgerasterd.
- Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in het element gebruikt worden.

Onze handtekening onder het landschap

ELAN Zuidoost-Friesland Agrarisch Natuurbeheer

Commissieweg 15,
9244 GB in Beetsterzwaag

T: 0512-383800

E: info@elan-zofriesland.nl

W: www.elan-zofriesland.nl

Aanvullende beheervorschriften (vervolg)

- Er mogen geen vissen of andere dieren (zoals eenden en ganzen) worden uitgezet of gekweekt.
- Slootmaaisel of bagger mag niet verwerkt worden in het element.
- Een kleine poel is kleiner dan 175 m², een grote poel en klein historisch water zijn groter dan 175 m².
- Periodes waarbinnen geschoond en/of gemaaid mag worden staan vermeld onder de pakketvarianten
- Melding van uitgevoerd beheer binnen 7 dagen na uitvoering bij het Collectief

Pakketten

a) Kleine poel, van 1 september tot 15 oktober, tenminste 75 % van de poel is geschoond/gemaaid	f) Jaarlijks beheer + eens in de 10 jaar opschonen binnen beheerperiode < 175 m ²
b) Grote poel en klein historisch water, van 1 september tot 15 oktober, tenminste 75 % van de poel is geschoond/gemaaid	g) Jaarlijks beheer > 175 m ²
c) Kleine poel, van 15 augustus tot 1 maart, 75 % tot 100 % van de poel geschoond/gemaaid	h) Jaarlijks beheer + eens in de 5 jaar opschonen binnen beheerperiode > 175 m ²
d) Grote poel en historisch water, van 15 augustus tot 1 maart, 75 % tot 100 % van de poel geschoond/gemaaid	i) Jaarlijks beheer + eens in de 10 jaar opschonen binnen beheerperiode > 175 m ²
e) Jaarlijks beheer < 175 m ²	

Meldingen

(Voor het Collectief) Pakketten a t/m i: Uitgevoerd beheer binnen 14 kalenderdagen na schonen/maaien melden bij RVO.nl